

تۆرك يوردى

تۆرك ادبىياتىنىڭ مەركىزى ھېيئىتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى.

جلد ۲

تەمىز ۱۳۴۱

نومۇر ۱۰

قاله والار

فیندرك مى داستانى

بویوك برشاه اثر اولان «قاله والا» اسكى يونانیلرك «ایلیاد» و «اودمه نه» نه،
غرافسزلرك «رولاند افسانه لری» نه، آلمانلرك «نیپه لونفن» لرینه معادلدر. «قاله والا»
دیگر خلق داستانلری کبی کویلی ساز شاعرلرینك آغزندن «فین ادبیات مجموعه» سنك
همتیله طوپلاتدی رلدقدن صکره بیکلرجه «واریاسیون» یکریمی قالین جلد اوله ورق طبع
اولمشدر. اك كوزل پارچه لر فین ایرره دانتیزمنه ساحه اولان شرقی قاریلیا و پترسبورغ
جوارنده کی فین کویلرنده بولمشدر. بوتون قاله والای از بردن بیان هیچ بر ساز
شاعری بولمادینی جهته اثر متجانس دکلدر. اساس وقعه لر آراسنده متعدد
اییزودلر، دمیرك، آتشك، ایچکی نك حصوله دأثر مصاللر، لیریک شعرلر آراسنده
دو کون شرقیلری، مرثیه لر، غرامی شرقیلر بولنور.

وقعه لر مختلف منبعلردن آلمشدر: اك اسکیلری میطولوژی به استناد ایدر.
بویوك بر قسمی تاریخیدر. بعضاری ده خرسیتیانلقدن آلمان افسانه لردر. «لوزروت»
اسملى عالم [*] (۱۸۸۱-۱۸۰۴) قاله والای تدوین و ترتیب ایدرك اونی ادبی
داستان حاله قویدی. اساس قهرمانلر، قاله والا اولکهنده یتیمه ن اختیار حکیم
«واینه موینه ن» ایله ماهر دمیرجی «ایلمارین»، سرگذشتجو و خفیف مشرب
«له میکانین» در. قاله والا قهرمانلری، شمال مملکتی اولان «بوهیولا» ده کی افسانه وی

[*] آلیاس لوزروت برکوی ترزیسنك چوجنی ایدی. پدرتنك مسلکده چاشارق
«کککنی قزانیرکن دارالفنون» ده دوام ایتدی و طبابت دو قنوراسنی احرازه موفق اولدی.
تورکولوغلرك باباسی قاسته تیدن صکره هلستنفوس دارالفنوننده فین لسان و ادبیاتی مدرسی
اولدی. قاله والای ایلک دفعه ۱۸۳۵ ده ایکنجی دفعه اولارق بوکونکی قطعی شکلده
۱۸۴۸ ده اشر ایتدی. بویوك فین لغت کتابی یازدی.

سعادت خزینه سی (سامبو) آله ایتمه قرار ویرمشلردر . قاله والالا بو ایکی مملکت
آراسنده کی سوره کلی حربلرک تصویریدر .

قاله والالک مختصر هندو سی : بک اسکی زمانلرده دنیا یا لکس سودن عبارتدی .
براورده ک هولده اوچارکن ایلمدار عنوانلی پریثک صوده صرت اوستی یوزدیکنی
کورددی واونک سودن طیشاری چیقان دیزلریثک آراسنه یووا قورارق یومورطلادی .
فقط ایلمدار حرکت ایدوب یومورطه پی قیرنجه قبوقلرندن بو کونکی کره لر حصوله
کلدی . ایلمدار روزکاردن کبه قالارق واینه موینن اسملی برقهرمانی دوغوردی .
واینه موینن قره ده کی آغاچلری کسرکن قوشلره یووا خدمتی ایتمه سی ایچون
ایچلرندن بر دانه سی براقنی اونو تماندی . مندار قرتال واینه موینه نه سمان آتشی
هدیه ایتدی . واینه موینن آغاچلری یاقدی . حصوله کلن کوللره تخم آتارق
اکین ا کدی . اولندن مسعود بر حیات سوره رکن شمال مملکتندن یوقاهانین اسملی
برقهرمان اونک موسیقی شناسلقده کی شهرته حسد ایدرک شرقی دوئللوسنه دعوت
ایتدی . واینه موینن شرقی دوئللوسنده مخاصمی تسخیر ایدرک باطافله سورددی .
مغلوب یوقاهانین قورتولمق ایچون خصمنه تکمیل مال و ملکنی وعد ایتدی .
واینه موینن قبول ایتمه نجه نهایت همشیره سی « آینو » نی تکلیف ایتدی .

آینوک والده سی قیزینک بر قهرمانه واره جغنی ایشیدنجه چوق سویندی .
فقط آینو مکدردی . او اختیار واینه موینه نی سومیوردی . دکر کنارینه کیدوب
اتخار ایتدیکی زمان آینوک والده سی چوق آغلادی . کوز یاشلرندن ایرماقلر
حصوله کلدی . یوقاهانین ده خصمندن انتقام آلمغه قرار ویرمشدی . واینه موینه
آطه اوستنده دکرذن پوهیولایه کیدرکن آنده کی مدهش سلاحه بکله دی .
آندیی اوقلردن بر دانه سی یوقاری یه کیدرک سایه ، ایکنجی سی آشاغی یه کیدرک
جهنمه اوچنجی سی واینه موینه نک آتیه اصابت ایتدی . آت اولدی ایسه ده واینه
موینه قورتولدی . آینوک اولومندن صکره واینه موینه ن اوزون مدت بکار
باشادی . صکره پوهیولاده غایت کوزهل بر قزک بولندیغنی ایشیدنجه اوقزله اولنمه
قرار ویردی . فقط قاله والالک ده ایکنجی قهرمانی مدهش دیرجی کنج ایلمارینده

عینی قیزه عاشقیدی . پوهیولا ملکسی لوهی قیزی واینه موینه نه ویرمک ایسته دی . فقط قیز کنج ایلمارینی سویوردی . واینه موینه نک کورو جیلارینه اجرایی غیر ممکن شرطار تکلیف ایستدیلر . واینه موینه ده هپسینی یابدی . یالکیز صوک شرطی تشکیل ایدن بر چویدن قایق یا یاق وظیفه سنی ایفا ایدمه مدی . چوق زحمتدن صوکره ویپونن اسملی دیوه معده سنی ویره رک اوچ سحرلی کله پی اوکرنیدی . فقط قایقی یونتارکن بالطه ایله دیزینه ووراراق چوق قان ضایع ایستدی . پوهیولانک صاحبسی لوهی بوسفر سعادت حزینه سنی دمیرله طوپراغه ربط ایدن یکته آنجق قیزی ویره جکسی سویلیدی .

ایلمارین ده انی بر دمیرجی اولدیغندن شرطی ایفا ایستدی . وقیزی آلدی . واینه موینه طالعه قاتلانهرق صاغدیج صفتیه دوکونه اشتراک ایستدی . دوکونه بوتون قهرمانر دعوت اولمش یالکیز له میکانین اونوتلشدی . له میکانین قاله والانک اوچنجی قهرمانیدر . کوزهل فقط خفیف مشرب و سیر گذشتجوله میکانین دوکونده کیلردن انتقام آلمق ایچون والده سنک نصیحتارینه قولاق آصیارق یوله چیقیدی . بر چوق موانعه مصادف اولدی . سحر یاردمیه آتشی شالالهردن کچدی . پوهیولایه واردینی زمان دوکون بتمشدی . ملک لوهی نک قوجه سیله دوئللو ایدوب اونو اولدیردی . مسافرلر حدت ایدرک تعقیبه قویولدیلر . له میکانین مملکته دوندیکی زمان والده سنی بولامادی . او ده خراب اولمشدی . اوراده بارینا مایارق بر تنها آطیه قاچدی . آطه نک قیزلری هپسی اوکا عاشق اولدی . یالکیز مغرور کوللی کی اسملی قیز یوز ویرمدی . آطه نک ارککلری قهرمانه حدت ایدرک آطه دن طرد ایستدیلر . له میکانین کوللی کی جبراً قاچیردی . او ده عودت لرند والده لرینی بولارق مسعود بر حیات امرار ایستدیلر . فقط له میکانین مسعود حیاندن بیقیدی . یکی سرگذشت آرامغه قویولدی . پوهیولایه کیدوب قیز ایسته دکده آغیر شرطار قویلدیلر . هپسینی یا بنجه قیزک والده سنی صوک بر شرط اولمق اوزره توتونولاتن (حاده سی) ده کی بر قوغو قوشنی وورماسنی تکلیف ایستدیلر . قهرمانه حدت ایدن بر کور اختیار له میکانینی کندی اوقیله ووروب وجودینی پارچه .

لاتدقدن صوكره جهنمك قارا ايرماغه آتدی . له مينكانينك شفقتلی آنه سی چوق
زحمتدن صكره اوغلانی بولدی . اللهدن آلدینی حیاتله دیرلندی . اوه دونه رك
زوجه سېله تكرر مسعود حیات امرار ایتمهك باشلادیلر .

قوللارو فاجه سی : اونده مو ایله قاله روو یكدیكریله متمادی غونا ایدن ایکی
قرداشدیلر . اونده مو غالب كلوب قاله روونك اوینی بارقنی یاقدی . عائله سنی اولدیردی .
یالكز قوللارو اسمنده برچو چوق حیاتله قالمشدی . قوللارو فنا تربیه كوردی
ایچون کندیسنه ویریان وظیفه یی هر وقت ترسنه آكلایوردی . بر دفعه کندیسنه
باقیلمق ایچون ویریان جوجنی اولدیردیکی زمان اونده مو حدتله رك قوللارو وی
برقاچ پاره مقابله قهرمان ایلمارینه صاندی . قوللارو بر کون ایتكلی چایر
یرینه باطالغه سوردی . آقشاملین ایسه اوه سوری یرینه قورت واییلرله عودت
ایتدی . ایلمارینك زوجه سی ایتكلی صاغمق ایچون طیشاری به چیقدینی زمان
کندیسنی قوردلر پارچه لیلر . جوجق قاچدی و بریرده ویرکی تحصیلدارلنی
یاپارکن بر قیزی راست كله رك اوئی اغفال ایتدی . نتیجه ده بوقیزك کندیسنك
غائب اولان همشیره سی اولدینی تحقق ایدنجه قیز اتخار ایتدی . آرقه سی صیره
قوللارو ووده عمو ججه سندن انتقام آلدقن صكره اتخار ایتدی .

ای دمیرجی ایلمارین ده زوجه سنك وفاتندن صكره کندیسنه آلتوندن بر
زوجه یاپدی . آرقداشاری مهارتی تقدیر ایتدیله . فقط ایلمارین کندیسنی قیزك
صوئو قلعندن ممنون دكلدی . بو هیولایه باشقه بر قیز بولمق ایچون کیتدی . اتخاب
ایتدیکی قیز كله ینجه سحرله او قیزی قوشه تحویل ایده رك بر ابرنده قاچیردی .

بر آرز زمان صكره وانیه مونیه ن - ایلمارین - له مينكانین اتفاق ایده رك
بو هیولاده کی سامبو (سعادت خزینه سی - توركلرك آلتون الماسنه معادل) نی
قاچیرمغه قرار ویردیله . بر صندالله بو هیولایه کیدرکن بردکز بالنی صندالی
یو طمق ایستدی . وانیه مونیه ن بالنی قلنج ایله اولدیردی . قفا کیکندن ساز
یاپدی . قیامچقلرندن کریش یاپدی . سازینی چالغه باشلادینی زمان هواده کی
وصوده کی مخلوقات هپسی دیکله مکه کلدیلر . وانیه مونیه ن بو هیولا اهالیسی ده

موسیقی ایله اویوتدی . سامپوئی آلوب قاچدی . دگزده له مینکانین آرقداشی
وانیه موینه نك منبعلرینه رغماً شرقی سویله باشلادی .

سی فنا اولدینی ایچون طورنا قوشنی اویاندیردی . طورنا قوشی پوهیولایلری
اویاندیردی . شمال مملکتک صاحبسی قرتاله تحول ایدرك قنادلرینك اوسته ده
عسکرلرینی آلارق قهرمانلری تعقیبه چقدی . دگزك اوستنده مدھش حرب
اولدی . واینه موینه غالب کلدی ایسه ده سامپوئی دگزده دوشوردی . پوهیولایلر
قباغنی آلوب قاچدی . شمال مملکتی یالکز بر قباغلی قالدینی ایچون اوزماندن
اعتباراً فتمردر . واینه موینه سامپونك قرینتیلرینی ساحلده طوبالاندیردینی ایچون
بوتون زنکینلک قاله والا اولکهنه دگزدن کلیر .

قاله والا نك زنکینلک قاصقانان پوهیولا مملکتی سمان کونشی جالارق
پوهیولاده برداغك ایچنه کلیدله دی . قاله والاده ضیاسز حیات ممکن دکلدی . ایکی
آغاجی بربرینه سورته رك آتش یاقدی . فقط انسانك یاراتدینی بو آتش اولدیغندن
یانغینلره سبیت ویردی . واینه موینه ده سحر یاردمله کونشك پوهیولاده صاقلی
اولدینی بیلدی . بردفعه ده پوهیولایه کیتدی . ارقداش ایلارینده کونشك دمیر
زنجیرلرینی قیرنجه کونش تکرار یوکسله رك کره ارضی تنوره باشلادی .

قاله والا نك صوك ایزودی خرستیانلق افسانه لیدر : ماریه تا (ماریا) عنوانی
برقر آخیرده بر چوجق دوغوردی . چوجق غائب اولنجه باطالقدن بولوب
کتیردی . واینه موینه اوصرده حاکم ایدی چوجنی تکرار باطالغه آندیرمق
ایسته دی . اختیار بر ذات چوجنی وفتیز ایدرك و حمایه سنه آلارق اولومدن
قورتاردی . اونی قاریلیو مملکته قرال یاپدی . واینه موینه بوتعینه حدت ایدرك
مملکتی ترکه قرار ویردی . برصنداله بپندی و مملکته یالکز شهرتی و شرقیلرینی
براقارق یلکسنلی کمی ایله اوزاقلاشدی . کیدرکن آرقاسندن آغلایارق قالانلره :

بر زمانه کله جك سزك یکی شرقیلره امتیاجکز اولاجی به سزه یکی سامپوئی
و کونسه کتیرمك ایچره تکرار دونه جکم دیدی .

قاله والا نك فین هرئنده طونریقی موقع : قاله والا ایلک دفعه اولارق ۱۸۳۵ ده

انتشار ایندیکی زمان فینلاندا ده فینجه تدریس اولنان مکتبلر یوقدی . بک فقیر

اولان فین ادبیاتی ده دینی و اقتصادی ماهیتده ایدی . فینلانندیا آلتی یوز سنهدن
 فضله اسوچ اداره سی آلتنده قالمشدی . فین اهایلسنک سکزده برینک آفالسائی
 اسوچچه ایدی . اصیلزاده لر ایله فین اصلندن اولان منورلر هب اسوچچه قونو-
 شیورلردی . بوضروده فین ادبیات جمعیتی تشکل ایتدی . قاله والالا نشر اولندی .
 ادبی و علمی اثرلر باشلادی . فین مکتبلری تأسیس اولندی . ایلك مکتبلرده
 معلم مکتبلرنده ، اورته مکتبلرده و دارالفنونلرده فینجه کتدکجه یر قزانیدی .
 مطبوعات چوغالیدی . شمدی اک کوچوک قصبه لر مزده بیله بر ویا ایکی غزته نشر
 اولبور . فین ادبیاتنک ایلك ممثلری آله کس کیوی ، یوهانی آهو ، آینی لاتیودر .
 یونلر قاله والادن موتیولر Motives آلدیلر و فین ادبی لسانی زنکینه شدیردیله . اک
 بوپوک رسامز غالله یین قاله لالا (شمدی آمریقاده در .) اکائی موتیولرینی قاله والادن
 آلدی . شمال مملکتلرینک اکائی بسته کاری ژان سیبه لیوس سه نقویتلرینی قاله والادن
 آلدینی موضوعار ایله یابیدی . بوندن بر قاچ سنه مقدم هلسینگفورسده آوروپاچه
 معروف لسانیاتچی ستله نک ویوقارنده اسمی مذ کور رسام قاله لالا نک اداره سنده
 بر قاله والالا جمعیتی تأسس ایتدی . بوجمیت قاله والالا داستاننه دائر تحریاتک دوامی ،
 فولکلور تدقیقانی وخلق مهلودیله یینک طوبلاتدیرلما سیله ، افین لسان ، اتنوغرافیا
 واساطیرینک تدقیقیله ، قاله والالا موتیولی صنعتک حمایه سی ایله مشغولدر . رسام
 قاله لالا کندیسسی داستانک آلبومنی اون سنه ظرفنده اکمال ایده جکدر . عینی جمیت
 آبروجه قاله والالا اسمنه اضافتاً عمومی علمی تحریات ایله مشغول اولمق اوزره بر
 مؤسه تأسیس ایده جکدر . مؤسه بناسنک انشاسی وظیفه سنی شیقاغوده بیکلرجه
 معمار آراسنده یاپیلان مسابقه ده ایکنجیلکی آلان فین معماری آلیل سادینه نه
 تودبع ایدلشدر .

قاله والالا بر جوق لسانلره ترجمه اولمشدر . ایتالیانجه و مجارجه ترجمه لری
 جوق موفقیتلی در . امید ایدرز که مرهانی بر کنج تورک شاعری فین لسانی
 اوکرنده کدن سو کره قاله والالا نک کوچ فقط زحمتی کوزه آلدیرمغه دکر ترجمه وظیفه سنی
 ایلروده درعه ده ایدر .
 درقتره مارتی رده سن